



Octavio Paz  
Každodenný oheň

Copyright © Octavio Paz: 1960 Libertad bajo palabra, 1962 Salamandra,  
1969 Ladera este, 1971 Topoémas, 1976 Vuelta, 1987 Árbol Adentro  
Copyright © 1998 Marie José Paz, heiress of Octavio Paz  
Translation and Study © Ján Zambor, 2017  
Cover photo © Granger NYC / alamy stock photo  
Graphic and cover design © E. J. Groch, 2017  
Slovak edition © Skalná ruža, 2017

ISBN 978-80-89816-05-7

EDÍCIA POÉZIA



Octavio Paz



Každodenný oheň





## Dve telá

Dve telá zoči-voči  
sú niekedy dve vlny  
a noc je oceán.

Dve telá zoči-voči  
sú niekedy kamene  
a noc je pustatina.

Dve telá zoči-voči  
sú niekedy korene  
v noci spletené.

Dve telá zoči-voči  
sú niekedy dýky  
a noc je blesk.

Dve telá zoči-voči  
sú dve hviezdy, padajúce  
v prázdnom nebi.

## Epitaf pre jedného básnika

Chcel spievať, spievať,  
aby zabudol  
na svoj pravý život lží  
a spomínal  
na svoj lživý život právd.

## Ulica

Je jedna ulica, dlhá a tichá.  
Idem v tme, potknem sa a zrazu padám  
a dvíham sa a stúpam, nohy slepé,  
po nemých kameňoch a suchom lístí  
a po nich stúpa aj voľakto za mnou:  
keď zastanem, hneď zastaví sa,  
keď bežím, beží. Obzerám sa: nikto.  
Všetko je temné, bez východu  
a znova obraciam sa na nárožiach,  
ktoré vždy vedú na ulicu,  
kde ma nik nečaká a neprenasleduje,  
kde idem za niekým, čo potkýna sa,  
dvíha a keď ma zbadá, vraví: nikto.

## Prerušená elégia

Dnes spomínam na mŕtvych v mojom dome.  
Nikdy nezabudneme na prvého,  
hoci umrel jak bleskom zrazený, tak rýchlo,  
že nestihol už posteľ, pomazanie.  
Počujem palicu na schode váhať,  
telo, čo opiera sa o povzdychy,  
dvere sa otvárať, vojsť nebohého.  
Od dverí k smrti je len malý priestor  
a sotva zostáva čas posadiť sa,  
zdvihnúť zrak, pozrieť na hodiny  
a dozvedieť sa: osem pätnásť.

Dnes spomínam na mŕtvych v mojom dome.  
Na ňu, čo umierala noc čo noc  
a ktorej agónia bola dlhé  
lúčenie, vlak, čo nikdy neodchádza.  
Tá žiadostivosť úst  
visiaca na slabučkej nitke vzdychu,  
oči, čo nezavrú sa, posunkujú  
a blúdia od lampy po moje oči,  
pohľad, čo iného sa tuho drží,  
cudzieho, v zovretí sa dusiaceho,  
až mu ten vyklízne a z brehu vidí,  
ako sa tamten topí, duša stráca telo,  
niet očí, ktorých by sa zachytila...  
Vari ma tento pohľad volal zomrieť?

Možnože zomierame iba preto,  
že nikto nechce zomrieť s nami, nikto  
sa nechce pozeráť do našich očí.

Dnes spomínam na mŕtvych v mojom dome.  
Na toho, čo sa na pár hodín vzdialil,  
nik nevie, do akého ticha vstúpil.  
A každý večer po spoločnom jedle  
prestávka bez farby a plná prázdna  
či veta bez konca, čo sčasti visí  
na vlákne veľkej pavučiny ticha,  
otvorí vchod pre toho, čo sa vracia:  
zaznejú kroky, stúpa, zastaví sa...  
A vtedy niekto spomedzi nás vstane  
a riadne zamkne dvere.  
No on, na druhej strane, nalieha.  
Striehne v záhyboch, vo výklenkoch, blúdi  
medzi zívnutiami a po okolí.  
Hoci zamkneme dvere, nalieha.

Dnes spomínam na mŕtvych v mojom dome.  
Tváre stratené v mojej tvári, tváre  
bez očí, meravých a vyprázdnených –  
hľadám v nich azda svoje tajomstvo,  
boha krvi, čo hýbe mojou krvou,  
a boha ľadu, čo ma požiera?  
Ich ticho je zrkadlo môjho bytia,  
v mojom bytí sa ich smrť predlžuje:  
som iba záverečná chyba ich chýb.

Dnes spomínam na mŕtvych v mojom dome.  
Myslenie, také premárnené, skutok,  
tiež premárnený, rozptylené mená  
(medzery, biele miesta, prázdne diery,  
v ktorých sa hrabe tvrdohlavá pamäť)  
a rozplynutie toľkých stretnutí,  
ja, to abstraktné poškuľovanie  
vždy po inom (tom istom) ja, a hnevy,  
rozličné túžby a ich masky, zmija –  
zahrabaná, pomalé erózie,  
večné čakanie, mnohé strachy, čin  
a jeho rub: sú vo mne, neústupné,  
žiadajú jedlo – chlieb, ovocie, telo,  
a vodu, čo im bola odopretá.

Ale voda už zmizla, všetko vyschlo,  
chlieb nechutí a ovocie je trpké,  
láska je skrotená, len prežovaná,  
v neviditeľnej klietke onanický  
opičiak s vydrezúrovanou sukou,  
to, čo požieraš, požiera aj teba,  
tvoja obeť je tvojím katom.  
Hromada mŕtvych dní a pokrčených  
starých novín, odzátokovaných nocí  
a na svitaní opuchnuté viečka  
a gesto, ktorým rozväzujeme  
kĺzavú slučku, rannú kravatu,  
a už zhášajú svetlá na ulici

– *zdrav slnko, pavúk, zažehň nevraživosť* –  
a spať ideme viacej mŕtvi ako živí.

Je otáčavou pustatinou svet,  
nebo je zamknuté a peklo prázdne.

## Panna

### I

Zatvára oči a vo svojom vnútri  
je nahá a dievčatko v tieni stromu.  
Povedľa oddychujú tiger a býk.  
Tri jahňatá z hmly daruje tigrovi,  
tri holubice býkovi: krv, perie.  
*No tiger nechce žiadne prosby z dymu,  
ani býk holubice: chcú len teba.*  
Odletia holubice, letí aj býk  
a ona tiež, tá nahá mliečna cesta,  
letí po nebi, útrobnom a temnom.  
Zlovestnú dýku, kocúrove oči,  
žltasté krídla rohože na spanie  
má stále v päťách. Zvádza vzdušné boje  
a víťazí nad hadom a nad orlom  
a štvorá sa po rohu luny nahor...

### II

Tá panna krúži priestranstvami.  
Bludné oblaky, vzdušné prúdy, smršťe.  
Nebo zíva, je rozchliapená tlama,  
žraločia tlama, kde sa v prítmí smejú  
hrotito nabrúsené blesky, hviezdy.  
Odetá ľaliou sa približuje  
a spiacemu mu vytrháva zuby.  
Odhodí ich do bezvekeého vzduchu:



blikajúce ostrovy, hviezdy, padli,  
na obrus sypali sa hrste soli,  
pršalo perie zranenej volavky,  
gitara praskla a aj zrkadlo sa  
roztrieštilo na kúsky ako luna.  
I socha padla. Mocné mužské údy  
sa zrazu obrátili na prach, živé.

### III

Skaly a more. Zostarnuté slnko  
páli na skaly sužované soľou.  
Kamenné nebo, more. Nikde nikto.  
Kolenačky tam kope v piesočinách,  
zlomenými nechtami kope kameň.  
*Načo však vyhrabávať z prachu sochy?  
Ústa mŕtvych sú predsa stále mŕtve.*  
Koberec zapratáva figúrkami  
tých svojich nekonečných hlavolamov.  
A stále chýba jedna, iba jedna,  
a nik nepozná miesto, kde je skrytá.  
V salóne neustáva hovor návštev.  
V tienistom sade ticho skučí vietor.  
*Je zahrabaná pod tým stromom. Kto však?  
Kľúč, slovo, prsteň sú tam zakopané...*  
Je však už neskoro, už všetci sú preč,  
iba jej matka dolu pri schodisku  
je plameňom, čo pozvoľna sa stráca,  
a príliv temnoty sa dvíha, rastie  
a vymazáva schodík za schodíkom

a sad sa vzdáľuje a s ním aj ona  
v tej nalodenej noci...

#### IV

Znova pod stromom. Nič tam teraz nie je:  
plechovice od konzerv, črepy fliaš, nôž,  
zostatky z nedele, už zhrdzavenej.  
Býk samson hrozne reve, ranený, sám  
v nekonečnostiach rozbúranej noci  
a po žltých lúkach sa potuluje  
plešivý lev a odfarbený tiger.  
Ona opúšťa pustý sad a ide  
daždívmi ulicami až k domu.  
Klope, no žiadny ohlas; ide ďalej  
a za žiadnymi dverami nik nie je,  
míňa nikoho, až kým nepristúpi  
k posledným dverám, k tým zamurovaným,  
k tým, ktoré otec každý večer zamkol.  
Hľadá kľúč, ale ten sa kamsi podel,  
búcha na ne a driape ich a búcha,  
po celé veky na ne takto búcha  
a dvere s ďalším storočím sú vyššie,  
s úderom zavretejšie, dverovejšie.  
Už na ne nedočiahne, a len čaká  
v kresielku, že jej niekto odomkne:  
*Pane, otvor mi brány svojho mraku,  
otvor mi svoje zle zavreté jazvy,  
zošli mi dážd' na zvráskavené prsia,  
zošli mi dážd' na kosti, na kamene,*

*svojím semenom preraz moju kôru,  
kamennú kôru zatvrdnutej krvi.  
Do noci Počiatku ma navráť, Pane,  
nech z tvojho boku oddelí sa matná  
planéta, nech ju tvoje svetlo zažne.*

## Tvoje oči

Tvoje oči sú domov blesku a slzy,  
hovoriace ticho,  
búrky bez vetra, more bez vln,  
uväznení vtáci, zlaté ospalé šelmy,  
topásky tvrdé ako pravda,  
jeseň na lesnej čistine, kde svetlo spieva na pleci  
stromu a všetky listy sú vtáci,  
pláž, ktorú ráno nachádza posiatu hviezdami očí,  
kôš ohnivých plodov,  
kímiaca lož,  
zrkadlá tohto sveta, dvere onoho sveta,  
pokojný tep mora na poludnie,  
blikajúca úplnosť,  
vysokohorská pustatina.